

K JEDNOMU VÝZNAMNÉMU JUBILEU: IVANA BOZDĚCHOVÁ

Doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc., jež působí na Ústavu českého jazyka a teorie komunikace na Filozofické fakultě v Praze, oslaví 22. prosince 2020 významné životní jubileum. Naše drahá jubilantka a kolegyně není jen výtečnou a zkušenou pedagožkou na Filozofické fakultě a badatelkou v oboru český jazyk, ale rovněž překladatelkou a popularizátorkou českého jazyka v tuzemsku, ale především ve světě. Trefně ji vystihuje heslo „čeština na druhý břeh a z druhého břehu: výukově i překladově“.

Promovala v roce 1985 na Filozofické fakultě v Praze, vystudovala obor český jazyk a anglický jazyk, titul doktora filozofie (PhDr.) získala ve stejném roce a titul kandidáta věd (CSc.) jí byl udělen v roce 1993. V roce 2009 se habilitovala též na své alma mater.

Odborně se od počátku věnuje zejména problematice lexikologie a slovo tvorby; k těmto tematickým oblastem se váže celá řada jejích zásadních prací — připomenout je potřeba zejména monografie *Tvoření slov skládáním* (1994) a *Současná terminologie se zaměřením na kolokační termíny z lékařství* (2009). K nim se řadí tituly další, publikované jako kapitoly v monografiích, zahraničních i domácích. Jak domácí, tak zahraniční publikace představují doc. Bozděchovou jako naši přední badatelku v oblasti slovo tvorby a terminologie — do *Velké akademické gramatiky češtiny* přispěla čtyřmi kapitolami z této oblasti, řadou hesel pak do *Encyklopedického slovníku češtiny* a *Nového encyklopedického slovníku češtiny*; dvěma kapitolami přispěla např. do monografie *Word-Formation: An International Handbook of the Languages of Europe*, vydané nakladatelstvím De Gruyter, spolu s R. Kocourkem pojednáním *O novodobém vývoji a principech české terminologické práce* do rozsáhlého zpracování terminologické problematiky v devíti slovanských jazycích (*Слов'янське термінознавство. Кінця хх — початку ххі століть*), o slovo tvorné adaptaci nových anglicismů v češtině pojednává v stejnojmenné kapitole ve sborníku příspěvků *Глобалізація і слов'янське словаутварэнне: XVI Міжнародны зезд славістаў*.

Výjimečné postavení I. Bozděchové na domácím i mezinárodním poli v oboru tvoření slov a terminologie se odráží nejen v jejích prestižních domácích a zahraničních publikacích, ale i v jejích dalších aktivitách: zejména je nutno zmínit její zapojení do práce komise pro slovanskou slovo tvorbu a terminologické komise při Mezinárodním komitétu slavistů.

Zájem doc. Bozděchové se však neomezuje pouze na slovo tvorbu a terminologii; průběžně věnuje pozornost i dalším tématům současného jazyka a jeho užívání; přináší tak zajímavé podněty do oblasti studia jazyka managementu, jazyka počítačů, ale i např. překladů české poezie do angličtiny (o nich pojednává i jedna z jejích studií zveřejněných v našem časopise) nebo jazyka televizních debat.

O jednom z těchto dalších témat však můžeme s jistotou říci, že si ho doc. Bozděchová nevšímá pouze občas, ale že představuje druhou hlavní oblast jejího zájmu; věnuje se mu dlouhodobě, soustavně a s velkým zaujetím. Máme na mysli jazykové vyučování.

Paní docentka má sama velmi bohaté praktické zkušenosti s výukou, a to jak s výukou cizinců a krajanů, tak i českých studentů, u nichž patří k nejoblíbenějším vy-

učujícím pro svůj zápal a vhléd do oboru, empatii, svěží přístup k výuce i jazyku jako takovému a v neposlední řadě pro svůj smysl pro humor.

Problematika jazykového vyučování se však promítá i do její činnosti badatelské, publikační (včetně tvorby učebnic a učebních materiálů) a organizační. Platí to jak o výuce češtiny pro české žáky základních škol (byla členkou několika autorských týmů, které připravovaly učebnice českého jazyka pro 2. stupeň ZŠ), tak zejména o výuce češtiny pro cizince.

K problematice výuky češtiny jako cizího jazyka ji přivedlo nebo alespoň více připoutalo nepochybně také její učitelské působení na zahraničních univerzitách: v letech 1990–1991 vyučovala na univerzitě v Omaze (USA), následně (1991–1992) ve Stanfordu (USA), v letech 2010–2012 v Soulu (Jižní Korea) a několikrát po kratší dobu také na univerzitě v Baku (Ázerbájdžán).

Problematiku vyučování češtiny jako cizího jazyka (doma i v zahraničí) sleduje trvale a rozvíjí v této oblasti velmi bohatou činnost. Vedle činnosti publikační (např. příspěvek *Výuka češtiny v zahraničí — proměny a současnost* ve sborníku *Čeština jako cizí jazyk v průsečíku pohledů*; učební text *Korespondence v češtině: příručka pro cizince*) a pedagogické (doc. Bozděchová zajišťuje několik kurzů ve studijním oboru Učitelství češtiny jako cizího jazyka na FF UK a podílí se jako školitelka a členka obořové rady doktorského studijního programu *Didaktika konkrétního jazyka* na výchově mladých badatelů v oboru) sem patří zejména její bohaté a velmi záslužné aktivity organizační na domácím i mezinárodním poli.

Navštěvuje univerzity po celém světě, kde je vyučována bohemistika, případně kde se plánuje vytvoření nového oboru zaměřeného na výuku českého jazyka, a pomáhá ke vzniku a rozvoji zahraničních bohemistik všemi způsoby — podílí se na vyjednávání spolupráce, přednáší pro vyučující, zprostředkovává učební materiály atd. Znájí ji takto nejen v Bruselu či v USA, ale také v Číně, v Koreji, v Íránu, v už zmiňovaném Ázerbájdžánu, v Káhiře a na mnoha dalších místech. Řadu potřebných kontaktů a znalostí, které jsou k této činnosti potřebné, získala mj. ve funkci proděkanky pro zahraniční a vnější vztahy FF UK, kterou zastávala v letech 2004–2006.

K tomu se pojí její působení v časopisu *Krajiny češtiny* nebo v Komisi pro krajan-ské záležitosti MŠMT; v době předsednictví České republiky v Nejvyšší radě Evropských škol v akademickém roce 2014/2015 zastávala doc. Bozděchová klíčovou funkci předsedkyně Evropské maturity, je členkou Komise pro lektoráty Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí MŠMT a mohli bychom uvádět mnoho a mnoho dalších vkladů, jimiž doc. Bozděchová přispívá k rozvoji oboru čeština jako cizí jazyk a k prosazování a podpoře bohemistiky jako studijního oboru v zahraničí. Čtenáři, kteří znají někdy velmi složité postavení našeho oboru na zahraničních univerzitách i jeho mimořádnou potřebnost pro mezinárodní ukotvení naší kultury a našeho společenství, to nepochybně velmi ocení.

Ačkoliv doc. Bozděchová o češtině mluví jako o popelce mezi jazyky, je její výjimečnou popularizátorkou a věří, že žádné vlivy cizích jazyků češtinu neohrozí, stejně jako ji v minulosti nezahubilo období temna. Svě životní krédo „S češtinou až na konec světa“ naplňuje do posledního písmenka. A jedno z těch posledních písmenek není opravdu úplně obvyklé a všední.

Kromě vědecké, pedagogické a organizační činnosti na poli lexikologie a slovo-tvorby, na poli studia současného českého jazyka i vyučování českého jazyka jako jazyka rodného i cizího je velkou láskou a radostí doc. Bozděchové — jak ona sama říká — činnost překladatelská. A nejsou to překlady ledajaké. Doc. Bozděchová jimi do české literatury uvádí (někdy sama, jindy se spolupřekladateli) irskou anglicky psanou poezii. Uvedeme jako příklad alespoň několik titulů: Desmond Egan: *Smiluj se nad básníkem* (1997), Desmond Egan: *DESpektrum* (2002), Seamus Heaney: *Jasanová hůl* (Bozděchová, Osers, 1998), Wendy Cope: *Zatracený chlapi* (Bozděchová, Osers, 1999), *Vzdálené tóny naděje. Antologie irské poezie* (Bozděchová, Pilný, Quinn, 2000). Svým překladem se paní docentka podílela také na uvedení dramatu *Virginia* na prknech Národního divadla (Edna O'Brien: *Virginia*, 2004).

Ve stručném přehledu jsme si nemohli ani zdaleka všimnout všech stránek jubila-tičina aktivního života. I z velmi stručného výběru, který jsme zde uvedli, je však myslím zřejmé, jak široký je okruh zájmů doc. Bozděchové, jak soustavnou a opravdu intenzivní pozornost jim dokáže věnovat a k jak hodnotným výsledkům dospívá. A ti, kdo ji znají, také potvrdí, že to vše dělá nejen s velkým nasazením a erudicí, ale také s láskou. Za to vše jí patří velké poděkování.

My všichni přejeme srdečně paní docentce Bozděchové do dalších let především pevné zdraví, stále dobrou náladu, neutuchající nadšení pro jazyk český i anglický, spokojené studenty, pohodu a radost jak v pracovním, tak osobním životě.

Daniela Pečenková | Ústav českého jazyka a teorie komunikace, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy | nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha
ORCID ID: 0000-0002-3155-1644
Nojby26@seznam.cz

